

קוצר אמרים, בטעם תמרים

טועמיה

שנה ב' | פרשת בא תשפ"ד לפ"ק

טעם השבת

אומרים בשם הרבי מלובלין זללה"ה שפרשת בא שקורין בנסים יציאת מצרים, יש קדושת והשפעת של יום טוב פסח.^א

מִן רַבִּינוּ שְׁלִיט"א

דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר בעשור לחודש וגו' לכאורה מילת לאמר מיותר.

לרמז שיקיימו ישראל גם כן כל מצות הפסח באמירה בקריאת הפרשה, ע"ד (הושע יד, ג) ונשלמה פרים שפתינו.

הגדה דברי יואל, אמירת קרבן פסח, דף סג

ואמרתם זבח פסח וגו'.

היינו במה שנאמר הנסים בפה ובסימור הפרשה, באותו זכירה תגרום גם היום להתעורר עלינו הנסים בכל דור ודור.^ב

עצי חיים סו"פ, ולפסח אות ח

איזה תלמידים שרצו לנסוע למרן הדברי יואל לשבת שירה כמו בכל שנה החליטו שבשבת שירה פרשת בשלח יש שם המון גדול שבאים לשבות בצל מרן, וע"כ עדיף לנסוע על שבת פרשת בא שיכלו ליהנות מקרוב מעבודת מרן.

כשהגיעו ונכנסו למרן לקבל פניו בנתינת שלום אמר להם מרן, בלשון הגמרא בקידושין (מא.), מצוה בו יותר מבשלוחו: מצוה ב"א יותר מבשלוחו"ו, שיש מצוה יותר לבא פרשת בא מלבא פרשת בשלח...

זכר צדיק לברכה, ח"א, אות פב ג

טעם הפרשה

ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך כי חג ה' לנו.

אמר מרן הישמח משה, ווען די קינדער גייען אין די וועג פון די זיידעס, חג ה' לנו.^ד

תורות ושיחות מבית רבותינו בפרשתן, לך ותהליך בפרשתן, וראה דברי יואל דף רנו

ג. וכו' בחמדה גנוזה מהרה"ק הדברי חיים זללה"ה בשם הרה"ק הרבי מלובלין זללה"ה.

ד. וכמ"ש מרן בעצי חיים ר"פ וישב, מה שאומרים בברכה המילה, ישמח האב ביוצא חלציו ותגל אמו בפרי בטנה, ככתוב ישמח אביך ואמך וכו'. וצ"ב מה

א. וכו' בחידושי הרי"ם ופרי צדיק בפרשתן, ובחיים ושלום פ' ויצא.

ב. כידוע שבסימור הנס והישועה ממשיכין השפעת אותו נס וישועה עוד הפעם.

והארכנו בזה בטועמיה לחנוכה, שנה א.

ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה.

מִרְנָה הֵיטֵב לֵב הִיָּה אֹמֵר, שִׁמְ"ה הוּא רֹאשִׁי תִּיבוֹת שְׁטִיפָה מְרִיקָה ה'דַּחָה.^ה כִּי אִי אִפְשֵׁר לֹאֲדֵם

שֶׁהָיָא רֹאיהּ כִּכְתוּב, וְכִי בִלְתִּי מוֹבֵן מִהוּ שִׁישְׁמַח הָאֵב וְתִגְלֵי הָאֵם.

רַק הַכּוֹנֵה שִׁישְׁמַח הָאֵב וְהָאֵם עִם הֵבֵן כִּכְתוּב, כְּלוּמֹר בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, וְלֹא שִׁישְׁמַחוּ בְּפִרְיִי בִּטְנֵם שֶׁהִתְחַכְּם יוֹתֵר מֵהֶם, אֵלֹא כִּכְתוּב בַּתּוֹרָה מִשֶּׁה, לִמְעַן יִלֵּךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים. כִּדְמַצִּינוּ בִּיעֻקָּב אֲבִינוּ כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ז, א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְרֵי אֲבִיו. וְבִאֲלֻפֵּי עֶשָׂו כְּתִיב (שָׁם לו, מֵג), הוּא עֶשָׂו אֲבִי אֲדוֹם. שִׁיעֻקָּב הַתִּיחֵס שְׁהוּא דֵר בְּאֶרֶץ מִגְרֵי אֲבִיו וְהִתְנַהֵּג בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, וְהִתְכַּבַּד לְהִקְרָא עַל שִׁמְם. מֵה שֶׁאֵין כֵּן עֶשָׂו וּבְנָיו שֶׁהָלְכוּ קְדִימָה בַּהֲשִׁכָּה וְהִתְחַדְּשׁוּת, כְּאִשֶּׁר נִתְגַּדְּלוּ הַנְּעָרִים לֹא הַתִּיחֵסוּ אַחֵר עֶשָׂו אֲבִיהֶם, שְׁהוּא הִיָּה מְדוּר הַיֶּשֶׁן, וְלֹא הִיָּה בְּקִי בַּחֲכָמַת הָעֵתִים וּבְמַדְעֵי הַזְּמַן הָאֲחֵרִין, וְעַל כֵּן נִקְרָא עֶשָׂו אֲבִי אֲדוֹם, וְהַתִּיחֵס אַחֵר בְּנֵי שְׁהוּא אֲבִי אֲדוֹם...

וְזֶה פִּירֵשׁ מִרְנָה בִּיד יְקוֹתִיאֵל פ' וַיֵּשֶׁב, כִּי בִּן זְקוּנִים הוּא (בְּרֵאשִׁית לו, א). שְׁהִיָּה בֵּן חֲכָם הַהוּלָךְ בְּדֶרֶךְ הַזְּקִינִים... ה. וּבְמַאֲזֵנִי צִדְקָה כִּתֵּב שִׁמְ"ה רֹאשִׁי תִּיבוֹת שְׁטִיפָה מְרִיקָה ה'דַּחָה.

ו. וַיְדוּעַ מִ"שׁ בִּישׁוּר דְּבָרֵי אֲמַת (אוֹת מֵב) בְּשֵׁם כְּתָבִי הִרְבִּי ר' בַּעַר צִזְקוֹלָלָה"ה (לִיקוּטִים יִקְרִים אוֹת קִמַּח) שֶׁאֲמַר מִרְנָה הִבְעֵל שֶׁם טוֹב שִׁזְכֶּה לְכָל מְדַרְיָגוֹתָיו הַכֹּל בַּעֲבוּר שֶׁהִתְמַדֵּי בַּתְּהֵרֶת הַמְּקוּהָ תִּמְדֵּי. וְכֵן הוֹבֵא עַל הָאוֹר הַחַיִּים הַק', בְּאֻצָּר יִשְׂרָאֵל, סִימּוּרֵי אוֹה"ח אוֹת א. וּבְמֵאֵר וּשְׁמֵשׁ ר"פ אֲמַר כִּתֵּב שְׁכִלְתִּי אִפְשֵׁר לִידַע מֵה הִיָּה יִרְאָה שִׁלְמֹד וַיִּתְפַּלֵּל בְּרֵתָהּ וְזִבְזִי כִּי אֵם שְׁהִיָּה נִזְהָר בַּטְבִּילִת עוֹרָא. וְאֵם הוּא לּוֹמֵד אוֹ מִתְפַּלֵּל וְאִינוּ נִזְהָר בַּטְבִּילָה זֶה אִי אִפְשֵׁר בְּשׁוּם אוֹפֵן לְהִגִּיעַ לְגוֹפִי תּוֹרָה וּמִצּוֹת, וְאֵם הוּא לּוֹמֵד סְפָרִי קְבֵלָה וְהוּא בִּלְתִּי טְהוֹר יוֹכֵל לְבוֹא חִלִּילָה עִיז' לִידֵי אִפִּיקוֹרְסוֹת. וּבְזִמְנִים הַקְּדוּמִים שְׁהִיָּה דְּבָרֵי ה' יִקְרֵי בִּימִים הֵם וְלֹא הִיוּ יוֹדְעִים מִיִּמְרָת הַרְוּמֹת לָלֵךְ, זֹאת הִיָּה מַחֲמַת שְׁהִיוּ לּוֹמְדִים תּוֹרָה וְלֹא נִזְהָרוּ בַּטְבִּילָה זֶה. וְהִכְתָּ שֶׁ"צ יִמְ"שׁ שְׁהִיוּ אֲזִי בִּימֵי הָהֶם, וּמִזֶּה נַעֲשׂוּ אִפִּיקוֹרְסִים שֶׁלְּמַדּוּ סְפָרִי קְבֵלָה בְּטוֹמְאֵת הַגּוֹף. וְהִיָּה הָעוֹלָם שִׁמְם עַד שְׁבָאוּ הַשְּׁנִי הַמְּאֻרֹּת הַגְּדוֹלִים לְעוֹלָם הִבְעֵל שֶׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ וְאֲדַמּוּר' ה' רִבִּינוּ אֵלִימֶלֶךְ נִבְגִ'מ, וְהֵם פִּתְחוּ שַׁעַר לֵה' צִדִּיקִים יִבְאוּ בּו, שֶׁלָּא יִהְיֶה אֲדָם שׁוֹם הִרְהוּר תּוֹרָה עַד שִׁישְׁטוּב עֲצֻמוֹ וְכו', וְהֶאֱרִיךְ שֶׁם בַּעֲנִין זֶה שֶׁאֵין לְהַשִּׁיג הַתּוֹרָה וְהִירָאָה בְּלִי טְהֵרָה בַּמְּקוּהָ עִי"ש.

וּמִרְנָה בִּיֵּטֵב בְּנִים מֵאֲמֵר שׁוֹבֵב בָּנִים אוֹת ו' שֶׁחַ בַּעֲנִין זֶה, כִּי הַכֹּלל שֶׁאֲמַר דְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מֵהֵלֶב נִכְנָסִים לָלֵב, הֵינְיוֹ לֵלֵב טְהוֹר וְנָקִי וְהוּא בִּרְשׁוֹתוֹ, אֲבָל אִם הֵלֵב הוּא מִשְׁתַּקָּץ מִזּוּהָם מִזּוּהַמֵּת הַחֲטָא, הִרִי הוּא סְתוּם וְאֵטוּם וְאִינוּ בִּרְשׁוֹתוֹ, וְכֵאלֵו אֵין לּוֹ לֵב כָּלֵל, וְהַעֲצָה לְטְהֵר הֵלֵב

שִׁידַע אֵין לְעִבּוֹד אֶת ה' וְשִׁזְכָּה לְהַשְׁגוֹת אֵם לֹא יִבֵּא בַּמְּקוּהָ בְּכָל עֵת, וּבִפְרָט לַעֲת הַצּוֹרֵךְ.^י זֶה וְאֲנַחְנוּ לֹא נִדְעַ מֵה נַעֲבֹד אֶת ה' עַד בּוֹאֵנו שִׁמְ"ה.
קְדוּשַׁת יוֹם טוֹב כ' מִשְׁפָּטִים עֲה"פ וְאִשֵּׁר לֹא צִדָּה, מַאֲזֵנִי צִדְקָה סו"פ וִילָךְ

הוּא יִטְבּוֹל עֲצֻמוֹ בְּמִים הַמְּטַהֲרִין אֶת הָאָדָם מִטּוֹמְאָתוֹ. וְרַמְזָה לְזֶה מְבֹאֵר בְּסִפְרִים (סִפְרֵי הַלִּיקוּטִים, תְּהִלִּים) שֶׁזֶה אֲמַר דוֹד (תְּהִלִּים נ"א יב) **לֵב טְהוֹר בִּירָא לִי רֵת טָבֵל** לּוֹמֵר שֶׁעַל יְדֵי טְבִילָה יִקְנֶה לֵב טְהוֹר, כִּמְ"שׁ הַרְמַב"ם סוֹף הַלְכוֹת מְקוּאוֹת (פִּי"א ה"ב) שֶׁרַמְזָה יֵשׁ בְּדִבְרֵי, כִּשֶּׁם שֶׁמְכִינִן לְבוֹ לְטְהֵר כִּיּוֹן שֶׁטְבַל טְהוֹר, כִּךְ הַמְכִינִן לְבוֹ לְטְהֵר נִפְשׁוֹ כִּי כִּיּוֹן שֶׁהִסְכִּים בְּלֵב לְפִירוּשׁ מִהֵן וְהִבִּיא נִפְשׁוֹ בְּמִי הַדַּע"ת טְהוֹר. וְדִבְרֵינוּ נִאֲמַר בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ, כִּי עֵינֵי הַטְבִּילָה נִנְעֵב מִמְּקוֹר הַדַּע"ת כִּמְבֹאֵר בְּסִפְרֵי קְבֵלָה, ח"שׁ חֲכָמִים (שֶׁבַת ל"א). וְדַע"ת (שִׁיעֻרֵי ל"ג ו'), זֶה סִדֵּר טְהֵרֹת.

וְכַעֲמֵם אֲמַר מִרְנָה הַדְּבָרִי יוֹאֵל, כִּל יִהְיֶה צִרִּיךְ לִהְיוֹת לוֹ מְקוּהָ בְּכִיסּוֹ... [= מְקוּהָ אֵין טַעֲשׁוּ]. (רִשְׁמִיּוֹת יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִי)

וְיוֹתֵר מְצִינֵנוּ בִּכְחַטְהַר הַמְּקוּהָ, כִּמּוֹ שֶׁמִּסְפֵּר מִרְנָה בְּלֵב אֲהָרֵן, אֲבוֹת, ס"ב מ"ו אוֹפֵן ה, שֶׁאִישׁ אֶחָד הַתַּאֲנוּן לִפְנֵי מִרְנָה הַדְּבָרִי יוֹאֵל, שְׁהוּא צִרִּיךְ לַעֲמוּד בְּנִסְיוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת בַּמְּקוֹם הָעֲבוּדָה. וְיוֹעֵץ לוֹ מִרְנָה, כִּי בִּטְרָם שִׁלָּךְ לַמְּקוֹם הָעֲבוּדָה יִטְבּוֹל עֲצֻמוֹ בַּמְּקוּהָ, אִף כִּאֲשֶׁר כָּבֵר טָבֵל בְּבוּקֵר לִפְנֵי הַתְּפִילָה, כִּי הַטְבִּילָה בַּמְּקוּהָ הוּא סְגוּלָה נִפְלָאָה לְהַנְצִיל מִן הַחֲטָא.

וְזֶה פִּירֵשׁ שֶׁם הַמְּשַׁנֶּה, הַיּוֹם קִצְר' וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, רֹאשִׁי תִּיבוֹת מְקוּהָ, דְּהֵינּוּ כִי הַטְבִּילָה בַּמְּקוּהָ הוּא סְגוּלָה לְהַנְצִיל מֵהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה הֵינְיוֹ נִסְיוֹנוֹת מִשְׁךְ הַיּוֹם.

וְהִבִּיא שֶׁם דְּבָרֵי הַנּוֹעֵם אֵלִימֶלֶךְ (פ' אַחֲרֵי) הַיְדוּעִים, שֶׁאֵם בְּכַח הַמְּקוּהָ לְטְהֵר מִי שֶׁכָּבֵר טַמֵּא בּוֹדָאִי סְגוּלָתָה שֶׁלָּא יִצְטָרֵךְ לְטְבֹל בַּהֲכָרָתִי.

וְעִינֵן מִשְׁכ"ח מִרְנָה בְּחִידוֹת מְהֵר"ט ט"ב, שֶׁתִּשְׁט"ז, פ' בִּשְׁלַח (דף רפז), דְּהַטְבִּילָה הוּא דְּבַר הַמְּסוּגֵל, כִּמְ"שׁ בְּשֵׁם הַרְה"ק הַר"ר אֲוִרִי מִסְטַרְעֵלִיקְס צִזְקוֹלָל, שֶׁלְטָבֵל עַל הַרְהוּר הוּא ג"כ בְּכָלֵל טְבִילַת עוֹרָא (ע"פ אֲמִיר קוֹדֵשׁ ר"פ וִיח"י) מִמְּלִילָה נִמְצָא דְּהַטְבִּילָה הוּא תִּיקוֹן אִפְּלִי לְהַרְהוּרִים. וְעִי"ע מִשְׁכ"ח הָאוֹר הַחַיִּים הַק' בְּסִפְרוֹ רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן (בְּסוֹף הַסֵּפֶר עַל מִשְׁלִי) דְּהַטְבִּילָה בְּמִים אֲרַבְעִים סָאָה וְעִינֵל לְכֹאשֶׁר יִחְשׁוּב הָאָדָם מַחֲשֻׁבוֹת רַעוֹת אִשֵּׁר לֹא תַעֲשֶׂנָה, וְצִרִּיךְ לְטְבֹל בְּמִים לְהַעֲבִיר מִמְּחַשְׁבֵּה הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְזֶה הִיָּתָה עוֹלָה בָּאָה, לִזֶּה יִטְבּוֹל בְּמִים וְעִיבֵר טוֹמְאָתוֹ מִמֶּנּוּ, עִי"ש וְעוֹד הוּא מְגַרְלָא בְּפוֹמִיָּה דְּמִרְנָה הַדְּבָרִי יוֹאֵל, אֵם חוֹשְׁשִׁים עַל רַב שֶׁנִּחְמָץ לִי"ע, אֲזִי שִׁימוּ עֵין עֲלֵיו אֵם הוּלָךְ לַמְּקוּהָ לִכְה"פ ג' פַּעֲמִים בְּשַׁבּוּ, זֶה סִימֵן טוֹב אֵם יִכּוֹלִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ תּוֹרָה וְחִסְדִּיוֹת. (וְהֵינְיוֹתִי לִי סְגוּלָה, דף רכג)

[אֲגַב יְצוּיִין מֵה שֶׁכְּתֵב מִרְנָה הִישְׁמַח מִשֶּׁה לְבָנוּ מִרְנָה הַרְבִּי רַבִּי אֲלֵעָזַר נִיסָן, שֶׁאֵין לְהַרְבוֹת בַּמְּקוּאוֹת, רַק בַּעֲבֵר שֶׁבַת אוֹ בִּשְׁאֵר חַיִּיב. וְכִנְרָאָה הַכּוֹנֵה מִשּׁוֹם הַקּוֹר וְשֶׁלָּא יִזְקֵק מִהַצּוֹנֵן. (אֻצְרוֹת יִשְׁמַח מִשֶּׁה, מִכְתָּב א)]

דְּעִינֵנוּ נִשְׁמֹת רַבִּינוּ מוֹשֶׁה בֵּן רַבִּינוּ חַיִּים צִבִּי צִזְקוֹלָל

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב, פירש"י אין נא אלא לשון בקשה, הזהירם על כך. ויפלא, וכי צריכין לבקש ולהזהיר שילכו ליקח רכוש.

רק תירץ מן הדברי יואל, כשיש מצוה בדבר אז אפילו ליקח רכוש אין רוצים...²

דברי יואל כ' בשלח (דף תלז), יל מימ מדליו דף קכא, שיה קנימס ח"ח דף לב, קדושת יואל פנינים אות ח

כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם.

שזה הבן הרשע כל המצוות הם עליו כטורח ומשא ועבודה, ולזה אומר מה העבודה ה' הזאת לכם.³

עצי חיים לשבת הגדול אות ט, ועוד

וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים ועליכם ברגליכם.

אמנם העיד עליו בספר אברך, שחושבו בין כמה צדיקים שאף שהיה מזגם רך, לא מנע אותם הקרח מלטנול במקוה.

וראה בצדיק תמיר יפרח פ"ה אות ה, שמרן העצי חיים הלך כמה פעמים לטבול במקוה באישון לילה.

ומד דברי בענין זה יש להרגיש מה שנרשם בספר מפי צדיק, אות ט, שמרן הייטב לא סבל על ידיו הק', שהלך במקוה בילדותו וכו', עיי"ש.]

ומסופר שהמקוה בעיר קראלי לא היה מושכלל כראוי ועפ"י רוב היה קרה. פעם אחת היו כמה אנשים שעמדו על מדרגת המקוה ונסו לירד לטבול והציגו רגלם בתוך המקוה ונסוגו אחור, שהיה המקוה קר ומצונן. אמר שם אחד, שבמקוה כזו מרוב הצינה יאחזהו "לא לונגען פלעלער" [=דלקת הראיה]. ומרן הדברי יואל עמד שם ושמע לדבריהם נענה ואמר, ומלא ללכת למקוה יכול לאחזו "א רעכטן פעלער"... (כל זה הובא בניצוצי תומר, ח"א).

ז. מרן הברך משה סיפר שבילדותו היה חק המדינה שכל אב צריך ללמוד עם בניו לשון העמים או לשלחו ללמוד הלשון בבתי ספר של הגוים, ואביו מרן העצי חיים שכר אברך שילמוד עם בניו השפה הגרמנית, והם לא שמעו למלמדם ולא הקשיבו ללימודיו, קרא אותם העצי חיים ואמר להם, כשאנכם רוצים ללמוד תורה הוא מבין שיש יצר הרע המפריע שאינו מניח ללמוד, אבל למה לא יקשיבו ללימודי חול ושפה, אלא כשהאב ציוה שילמדו השפה ויש מצות כיבוד אב אינם רוצים ללמוד אפילו לימודי חול...

וכתב מרן בדברי יואל, שבביטת הים כתיב (שמות טו, כב) ויסע משה שהסיעם בעל כרחם, כשנצטוו ישראל ליסע, נתגבר יצרם הרע שיטלו יותר, עד שהוצרך להסיעם משם בכח.

ח. עיין עוד טועמיה פ' וירא ופ' תולדות ועוד.

ט. ראה טועמיה הגדה של פסח, מה העבודה הזאת לכם.

י. סיפר הגה"צ רבי יעקב יוסף גינז צ"ל אב"ד בעסערמין

פעם דיבר מרן הייטב לב בענין שצריכין לילך במלבושי חסידות, כגון שילכו בשב"ק באנפלאות לבנות (=ווייסע זאקן) כדרך החסידים. אמר הפסוק מתניכם חגורים ונעליכם ברגליכם, א יוד בעדארף צו גיין שייך און שטרימפך.¹

הרי בשמים בהקדמה, בהגהה

כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה. כתב האר"י ל' בהגש"פ, אלמלי היו שם אפילו רגע היו נשקעים ב' שער טומאה. ותנמו. הרי כבר היו שם ר"י שנה, ודקא לאחר שכבר הראה הקב"ה ידו החזקה ואמונתו באו למצב שכל כזה?

אמנם אדרבא, שכל זמן שהיו המצריים כופרים בגלוי ואמרו מי ה', התרחקו בני ישראל מהם, אך במכות אחרונות שלבוש המצריים לבוש של

בעל הרי בשמים, כי בימי אברכותו לא הלך באנפלאות לבנות כדרך החסידים פעם אחת כאשר בא לשלחו הטהור של מרן הייטב לב בשבת קודש בדברות קדשו מלהבות אש בתורה שעל השלחן אמר מרן, נעליכם ברגליכם א יוד בעדארף צו גיין שייך און שטרימפך, א וועליגער אינגערמאן וואס וועט זיך דערוואגן צו קומען צו מיר מיט שטיינל וועל איך עהם ארויסווארפן. ומיד בשבוע הבא לבש אנפלאות לבנות, והוטב בעיני מרן.

עוד מסופר, אחד הרבנים מתלמידי מרן הייטב לב, בימי נעוריו היה מלוכב במלבושי אשכנז כמו רבני אונגארן, עם צילינדער ומלבוש פראק, פעם אחת נסע להסתופף בצל מרן הייטב לב, וכשראהו מרן אמר לו, 'הו מלבוש של פורים בשבת לובשים שטריימל ובעקיטשע'. פקודת מרן שמרה נפשו, ובשבת הבאה כבר לבש מלבושי החסידות, אך כיון שיצא מפי אותו צדיק שהוא לבוש של פורים, היה נוהג בפורים ללבוש מלבושים אלו. (הקנין ויאמרו לך, ח"ג, דף קסט, זמירות ברך משה, בצל תומר פ"ו, דמתה לתמר אות ט)

והובא בתולדות קול אריה, סימן קלז, אות ה, שהגה"ק בעל קול אריה בימי בחורו היה לבוש במלבושי אשכנז, וכאשר הגיע מרן הישגה משה שלמחת חתונתו שהיה בעיר אוהעל לסדר קידושין, ראהו שלבש בגדי שבת שטריימל ובעקיטשע כנהוג אצל החסידים, נענה ואמר, 'עתה ניכר עליך צלם אלקים ששוכן בקרבך ובגופך קדוש, עתה יש לך צורת יהודי'. ויצוין שחתן אחד שאל את מרן הדברי יואל קודם נישואיו, אם ילבוש פוזמקאות לבנות בשב"ק, ושאלו מרן אם ילבוש שטריימל. ענה, בודאית. אמר לו מרן, אם כן למה לא ילבוש, הא שניהם מלבושי חסידות, ומה החילוק בין זה לזה. (פרדס התמרים, שבת, פרק מלבושי כבוד)

וכאשר שאלו החתנים תלמידים ממרן הדברי יואל, שאין אבותיהם הולכים בלבוש כזה, אם נכון להוסיף יותר מאבותיהם ללבשו. השיב להם מרן, כל לבוש חסידי

והרבנית פסעל' לאה ב"ר אהרן צוק"ף

מאמינים והתחילו לומר ה' הצדיק, אז היה חשש שמת יטעמו ח"ו בני ישראל ביניהם יא.

לבאהן פסוק זה

ויהי בעצם היום הזה יצאו צבאות בני ישראל. פרש"י ט"ו בניסן וגו'.

לספר בשבחן של ישראל, שלא שינו שמם ולשונם ולבושם, ולא מספר השנים והירחים להדמות

לגוים, שאילו שינו לספור השנים וירחים ככתבן כמו העמים יב, אז לא היה זמן יציאת מצרים בט"ו בניסן, כי אם באיזה ימים בירח מער"ץ או אפר"ל, ועל זה אמר בעצם היום הזה, בט"ו בניסן, שלא שינו מספרם...

יעב פנים מאמר דבר הגדה את כא ד"ה ברוך שומר

ובשו"ת בנין שלמה אורח"י סימן כ"ב, רצה ליישב דכוותה הרמב"ן רק בעת קידוש החודש והגדת עדים, היה החיוב להזכיר מנין החדשים דעל זה קאי הפסוק החודש הזה לכם. והגר"פ פערלא דף רלו, דחה דבריו. לפי זה יוצא שהמונה על תאריך הלועזי עובר איסור תורה של החודש הזה, דהיינו חודש ניסן ראש חדשים, ולא חודש אחר, ומצוה למנות לחשבון זה. וכן פסק בלחם הפנים על קיצור ש"ע, וכן בגט פשוט סימן קכז, סוף סק"ל.

וכן חתם סופר בתורת משה בפרשתן, עה"פ החודש הזה לכם כתב, **אנו מונים לבריאית העולם, ולא כאותם חדשים מקרוב באו שכתבים בריש שאלותא מנין לידת משיח הנוצרי**, וכותב וחותם עליה שאין לו חלק באלוקי ישראל, אי להם כי גמלו לנפשם רעה בתורת ה' מאסו וכו'.

וראה ג"כ בשו"ת דברי יואל סי' טו, שהשואל רצה לומר כנ"ל שיש מצוה בדבר.

והשיב לו מרן, שם, מאות ה', על מש"כ החתם סופר על הרמב"ן, **שכוונתו רק כלפי כותבי הזמן שיכתבו כהלכה, ולא לחייב עצם כתיבת הזמן ואין שום מצוה להזכיר החדשים בסדר מספרם.**

ובלא"ה אינו מובן מה שבנה יסודו לכתוב החדשים ראשון ושני לדברי הרמב"ן, אשר לדעתו בעלה מצוה זו לגמרי עם עליית בבל, כמו שכתב ברמב"ן שמא התחילו לקרוא בשמות ניסן אייר וכו', וגם החתם סופר עצמו לא היה נזהר בזכירות הללו, והעיקר נראה שלא נתכוון החת"ס אלא לשלול ספירת האומות שאיסורו מבואר.

וראה שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן קע"א, שזהו ג"כ איסור דאורייתא דכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו ואמרו חז"ל (סנהדרין ס"א): **דמכאן שאסור לומר לחבירו המתן לי בצד עבודה זרה פלונית**, וה"נ המונה למספרם עובר על איסור זה, כיון שבזה המנין עולה על זכרונם מחשבת איסור.

אמנם הרשב"א עמ"ס ר"ה (שם) כתב, דהאי ראש השנה לחדשים לא ידענא למאי הלכא. וי"ל דנפקא מינה לידע התגים שכתוב בהן בראשון בחדש השלישי ובחדש השביעי וכן לשאר סימורי הכתובים שכתוב בהן בחדש השני ובחדש העשירי וכיוצא בהן לדעת אימת היה. משמע זה רק לפירוש הכתובים ואין בו איסור לדעתו.

שמוסיפים הוא דבר חשוב מאד והוא גדר וסיגי לתורה וליראת שמים, ואף מי שחושב בנפשו שאינו ראוי לכך, הגון שילבש לבוש זה כי יש בזה משום חיזוק הדת. (זמירות ברך משה, בצל תומר פ"ו, אות יא) ראה עוד בקדושת יואל לשבת, פנינים, אות סג-סד ועיי"ש עוד.

ופעם בא רב אחד בקובולא לפני מרן הדברי יואל, שבנו החתן רוצה ללבוש אנפלאות לבנות בשבת קודש, והדבר אינו לרוחו מפני שהוא בעצמו אינו הולך במלבוש זה. אמר לו מרן, יש לי עצה טובה בשבילך, שתלבש גם אתה לבוש זה... (שם, דמתה לתמר, אות יד) יא. עיי' קדושת יום טוב פ' שמות, עה"פ (שמות א, י) הבה נתחכמה לו, נתחכם גם כן אנחנו להטיב מעשינו הרעים, ואז ממילא לא יהיה כל כך צדקת ישראל להתפעל בהפכך.

יב. וכתב שם מרן, **כדרך הנהוג היום בעוה"ר אפילו אגרת בעלמא, אוי לעין הרואה זה ואוזן השומע, לא כמו הדורות הראשונים שהיו כותבים בעה"י היום יום פלוני פרשה פלוני שנת פלוני לבריאית העולם הנה היו מקיימים בזה וזכרת את ה' אלוקיך** (דברים ה, יח), והיו לאות שהמה זוכרים ומאמינים בתורה ובחידוש העולם, אבל עתה כל זה שכוח מלבם, אי לנו אין נפלנו מאיגרא רמא וכו' ה' יקיימו וירוממו.

ועיין טועמיה פ' שמות (שנה א) עה"פ הבה נתחכמה לו, ועה"פ יועצמו, ממון הייטב לב, שרצו המצריים שידמו בני ישראל להם כדרך המתחדשים בזמנינו, עיי"ש ובהערות.

הנה הרמב"ן כתב עה"פ החדש הזה לכם ראש חדשים, וטעם שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנוכיר החדשים יהיה הנס נזכר. ועל כן אין לחדשים שם בתורה, אלא יאמר בחדש השלישי, ואומר ויהי בשנה השנית בחדש השני, ובחדש השביעי באחד לחודש וגו'.

וכן משמע בגמרא (ראש השנה ז). דאיתא התם באחד בניסן ראש חודש לחדשים, דהיינו שמונים ממנו חדשים, וניסן הוא חודש הראשון.

ובמנחת חינוך (מצוה שיא) תמה דהוא גמרא מפורשת, ומדברי הרמב"ן נראה שהוא מצוה מן התורה, ואם מונה למנין אחר עובר על המצוה, למה הרמב"ם אינו מביא דין זה.